Rei Antiquariae ſtudioſis & benevolentibus S.

CUM faſti Romani non ſolùm urbis olim principis orbis terrarum futurae cunabula, mirandáque plane incrementa, civium priſcam virtutem, felicitatémque, eventa rerum memorabilia, temporum in annos, menſes, & dies, dierum in faſtos, nefaſtos, interciſos, & atros, diſtributionem, deorum nomina, & cultus ſingulares, ferias, ſacrificia, victimas, litationes, fana, delubra, aras, templa vota, aedificata, conſecrata, feſta, ludos ſolennes, epulas, ſacrorum ritus & caeremonias, februa, parentationes, juſta & in ſummâ theologiam gentium penè univerſam, nec non victorias, illuſtrium virorum in rempublicam merita egregia, fortium virtutem & res geſtas, leges, ſenatûs conſulta, ſcita plebis, principum & imperatorum natales, aliáque multa, quae ad civitatem regendam ornandúmque pertinebant, ſignorum item ortus & occaſus, atque haec omnia brevibus quaſi tabellis concluſa, contineant; horum recordationem neque vobis injucundam, neque aliis cognitionem inutilem ratus, ad hoc opus meum kalendarium vetus Romanum adjeci, reverendi doctíque viri anteceſſoris mei exemplum ſecutus. In hoc tamen aliam ab illo inſtiti viam: Ille formam kalendarii veteris non dedit; ego literis majuſculis, & ſcripturae compendiis, quibus kalendaria priſca ad hanc uſque diem adſervantur in tabulis & lapidibus exſcripta, dedi: ille nudos dedit faſtos; ego notis ex antiquis ſcriptoribus, vel recentiorum commentariis, quae ad res ipſas, vel ad rerum certos dies deſignandos pertinere videbantur, illuſtratos. Quae quidem notae pleraeque, ingenuum enim eſt profiteri per quem profeceris, quatenus ſemeſtre Ovidii (hei nobis! quis enim ſine dolore alterius ſemeſtris damnum commemorare poteſt?) doctiſſimum opus reſpiciunt, copioſiſſimis illis eruditiſſimi viri Car. Neapolis *debentur; quas tamen pro ratione brevitatis inſtitutae contraxi. In poſterioribus ſex menſibus, ubi macrior erat ſeges, undecunque licebat, excerpſi.*

Ovidii *faſtos ſemeſtres kalendario veteri ſubjeci, quò illorum ab hoc diſcrepantia meliùs appareret, deinde quò tironibus ad antiquitates & hiſtoriam Romanam patentior fieret aditus, cùm brevibus his notis, & doctiſſimi viri, qui locupletiſſimos Indices ad auctores claſſicos attexuit, calendario faſtibus* Ovidianis *praemiſſo, adjuti eſſent. Dolet, profecto quidem perdolet, faſtos hos in ſcholis minùs tritos quàm caeteri poëtae libri, cùm ſint omnium lectu digniſſimi, omnium doctiſſimi, omnium denique utiliſſimi.*

Alios dies faſtos ex kalendariis publici juris nuper factis addidiſſe licuit, ſed, unde deſumptis, cùm ego neſcirem, neque illorum editores ipſi dicerent, ſuperſedi. Egóne, cui in minimis credi non poſtulem, in rebus graviſſimis, quales ſunt annalium res & certa tempora, meâ fide ſolâ, publice quicquam ut darem? peſſimè certè illud libro concineret, cujus in appendiculis hoc kalendarium dedi, in quo quidem libro, ne ullum quidem vocabulum auctoritate ſua deſtitueretur, ſedulò cavi.

Cùm menſium numerus Caeſareus *numero deorum conſentium reſponderet, ſingulos in ſingulorum deorum tutelâ eſſe voluerunt Romani, quas quidem tutelas* Kalendario Ruſtico *notatas in cujuſque menſis capite inde exſcripſi; & cum eâdem de causâ ſigna Zodiaci eorundem tutelae ſupponerentur, atque ortûs & occaſûs eorum in kalendariis fiat frequens mentio, tutelas illas verſibus Manilianis conſtrictas hic apponere viſum eſt.*

Lanigerum Pallas, Taurum Cytherea tuetur,
Formoſos Phoebus Geminos, Cylleniu' Cancrum,
Jupiter & cum matre Deûm regit ipſe Leonem,
Spiciferae eſt Virgo Cereris, fabricatáque Libra
Vulcano, pugnax Mavorti Scorpius haeret,
Venantem Diana virum ſed partis equinae,
Atque anguſta fovet Capricorni ſidera Veſta,
E Jovis adverſo Junonis Aquarius Aſtrum eſt,
Agnoſcítque ſuos Neptunus in aequore Piſces.

Aſtron. Lib. 2. *verſ.* 447.

Horum & aliorum ſiderum ortus & occaſus, quorum in kalendario Romano duplicem uſum mirè, ut omnia, deſcribit Virgilius Geor. 1, 204. *ex Columellâ exſcripſi, cùm in ſex menſibus poſterioribus ab Ovidio non doceantur; & nonnunquam etiam ad convenientiam & diſcrepantiam inter ſe denotandam, ex Plinio. Verùm Columellam praecipuè ſequi viſum eſt, quoniam ille ex profeſſo aſtrologiae ſtuduit, libróſque contra aſtrologos compoſuit.*

Non eſt ut apud vos vetuſtatis peritos quicquam de faſtis dicam, aliquid tantùm de eorum origine tangam, cùm explicatio ex ſcriptoribus Romanis & recentiorum commentariis petenda ſit.

Numam ſecundum regem Romanorum pleraque, quae in faſtos poſtea relata ſunt, inſtituiſſe, ſpeciatímque faſtos nefaſtóſque dies feciſſe, auctorem habemus Livium, Lib. 1. cap. 19. *Sed an in tabulas aeneas inciſa, & in aerarium publicum condita fuerint, ante* xii Tabb. *confectionem, A. U. C.* CCCIV, *non perinde eſt certum. Poſt quem quidem annum, pontifices, quibus ſolis ex Numae inſtituto omnia, quae ad leges, deorúmque caeremonias & cultum pertinebant, credita a principio fuerant, faſtorum tabulam occultatam penès ſe ſervabant, ſpecie quidem honoris, ſed & fortaſſe lucri, ut dies agendi peterentur a paucis, & poſſe agi nécne ſcirent pauci, quoniam faſtos vulgo non habebant. Tandem A. U. C.* CCCXLIX. *C. Flavius Cn. F. ſcriba faſtos circa forum in albo propoſuit, ut quando lege agi poſſet, ſciretur. Haec fere ex Cicerone pro* Muraenâ, *& Liv.* lib. 9. cap. 46. *Sed quid vos diutius teneam? Quicquid in hoc kalendario ſit a me peccatum, ut eſt humanum, humanitati veſtrae ignoſcendum & corrigendum relinquo, plurimáſque vobis in literarum bonarum decus & profectum calendas ex animo voveo.*

MEnſes Romani in *calendas* (vel *kalendas*) *nonas*, & *idus* dividebant; ordinem vero retro numerandi exhibet ſequens calendarium. Tempus etiam ſcriptis ſubſignabant hac formâ: *kalendis, nonis, idibus Januariis; pridie, tertio die, quarto,* &c. vel *ante diem tertium, quartum,* &c. *kalendas, nonas, idus Januarias* vel *Januarii.* Genitivi autem *kalendarum, nonarum, iduum,* pro *kalendas, nonas, idus,* raro apud ſcriptores optimos occurrunt. Anno biſſextili tam diem vigeſimum quartum, quàm vigeſimum quintum Februarii ſubſignabant *ſexto* [*die ante*] *kalendas Martias.*

Ad calendarii compendiariam ſcripturam ſequentia obſervent Tirones.

Quae literis majuſculis ſcripta ſunt ſic notantur in kalendariis antiquis; literae minores ad compendii explanationem pertinent. K notat Calendae, a. d. ante *vel* ad diem. F. Faſtus dies, nempe in quo praetori licet tria verba judiciaria *fari*, ſc. DO, DICO, ADDICO, qui dies ſunt numero XXXVIIII. N. Nefaſtus, in quo tria illa verba fari non licuit. EN. Endoterciſus dies, *i. e.* interciſus, quod genus erat Deûm hominúmque commune. Ita dicti ſunt, aut quòd intercedit Fas, aut quòd interciſum erat Nefas; nam in his inter caeſa & porrecta horae erant Faſtae, horae diei reliquae Nefaſtaè. N. P. Nefaſti primo, quibus diebus ante meridiem fari non licuit praetori. F. P. Faſti primo, nempe prioribus contrarii. Q. REX C. F. *i. e.* Quando Rex (ſacrorum) comitiavit, Fas. Q. ST. D. F. Quando ſtercus delatum eſt, Fas, quos dies v. ſuis locis. Hi omnes erant numero LXV. Tertium genus notatum eſt C literâ, pro Comitialis dies, in quibus populus convenit ad ſuffragia ferenda. Hi dies, cùm Comitia non haberentur, Faſti erant toti; cùm haberentur, ſed non per totum diem, tunc ex parte Faſti. Horum numerus erat CXXCIV, qui duobus generibus ſuperioribus additi faciunt CCXIIIC. Caeteri omnes Nefaſti erant, non ita tamen ut in illis conciones habere, cauſas orare, & leges promulgare non liceret.

J A N U A R I U S.

A *Jano* antiquiſſimo Italiae rege nomen habet, *Ovid. Faſt.* 1, 64. Numa enim, qui ad ſolis curſum annum direxit, poſtquam duos menſes Romuli calendario addidiſſet, hunc illi honorem haberi voluit, quòd Janum ſolem antiquitas crederet, vel quòd Janus antiquiſſimus Italiae rex fuiſſet. Utrumque verò menſem Martio praepoſuit, hunc, quod rebus civilibus & reipublicae adminiſtrandae intentior pacem bello potiorem; illum, quod luſtrationibus & Deorum religionibus praecipue deditus, Deorum cultu nihil antiquius judicaret. Alii a Januâ deductum nomen exiſtimant, quòd ſit menſium janua; ſed hoc eodem redit, cùm janua ſit a Jano. Menſis tamen Tutelam Junoni olim attributam fuiſſe, ut Dearum principi, ex calendario vetere ruſtico docemur, unde & reliquorum menſium Tutelae ſumuntur. In calendariis Romuli & Caeſaris eſt xxxi dierum, Numae xxix.

1	Calendae	K. JAN. F. Kalendae Januarii. Faſtus. Hae calendae Junoni (1) ſacrae, ut & reliquae omnes Calendae, *Ovid. Faſt.* 1, 55. Dies Feſtus & auſpicatus, *Id. ib.* 65, *&* *ſeqq.* Templa duo Jovi & Aeſculapio (2) dicata, *Id. ib.* 290, *&* *ſeqq.* Hoc die ultro citróque munera paſſim ſtrenaeque miſſae ſunt, vid. *Suet.* in *Aug.* 57. & eundem in *Tiber.* 34.
2	iv Non. vel ante Nonas	F. Faſtus. Dies (3) inauſpicatus, *Id. ibid.* 58.
3	iii	C. Comitialis. Cancri brachia occid. *Id. ibid.* 311. M. T. Ciceronis natalis, *Cic. Ep. Fam.* 5, 7. & *Gell.* 15, 28. Vota pro ſalute principis ſuſcepta *Plutarch.*
4	Pridie	C. Lyra (4) pluviale ſignum exoritur, *Ovid. Faſt.* 1, 315.
5	Nonae	NONae. F. Dies (5) inauſpic. ut & reliquarum menſium nonae, utpote ſub nullius Dei tutelâ, *Idem, ibid.* 57.
6	viii Id. vel ante Id.	F. in omni menſe dies ater, *Idem. ibid.* 58.
7	vii	C.
8	vi	C.
9	v	AGONalia. Agonalia (6) quae & prius Agonia, *Id. ib.* 331. Delphin oritur heliacé, *Id. ib.* 457.
10	iv	ENdotercisus, *i. e.* intercisus. Hiems (7) media, *Id. ibid.* 459.
11	iii	CARmentalia, N. P. Carmentalia (8) *Id. ib.* 462. Juturna (9) aede receptâ, *Id. ib.* 463.
12	Pridie	C.
13	Id.	EIDus N. P. *i. e.* nefaſtus primo. Jovi (10) albâ agnâ grandiori litatur, *Id. ib.* 56, & Ariete, *Id. ib.* 588. Provinciae (11) populo redditae, *Id. ib.* 589. Octavius ſalutatur (12) Auguſtus, *Id. ib.* 590.
14	xix Kal.	EN. DIES VITIOSus EX S. C. Dies ater, vid. ſupra Not. 3.
15	xviii	CAR. ſacra Carmentae relata, *Id. ib.* 618. Item Porrimae (13) & Poſtvertae, *Id. ibid.* 633.
16	xvii	C. Concordiae templum à Germanico datum. *Id. ib.* 637, *&* *ſeqq.* Sol in Aquarium tranſit, *Col.* 11, 2, 4. Leo mane occipit oriri, *Id. ib.*
17	xvi	C. Sol a Capricorno in Aquarium (14) tranſit, *Ovid. Faſt.* 1, 651. Concordiae templum a L. Manlio in Gallia votum, *Liv.* 22, 33, & 9, 46.
18	xv	C. Aquarius incipit oriri, *Col.* 11, 2, 4.
19	xiv	C.
20	xiii	C.
21	xii	C.
22	xi	C. Fidicula veſpere occidit, *Col.* 11, 2, 4.
23	x	C. Lyra penitùs occidit heliacé, *Ovid. Faſt.* 1, 654.
24	ix	C. Stella (15) in pectore Leonis occidit, *Id. ibid.* 1, 655.
25	viii	C.
26	vii	C.
27	vi	C. Caſtori & Polluci (16) templum dicatum, *Id. ibid.* 1, 705, *&* *ſeqq.*
28	v	C.
29	iv	F.
30	iii	N. Pacis (17) ara, *Idem. ibid.* 710.
31	Pridie	C.

(1) Huic Deae agnâ & porcâ litabant, *Macrob. Sat.* 1, 15. (2) In inſulâ Tiberinâ circa A. U. C. CDLXII, in urentis peſtilentiae remedium, vid. *Liv.* 1, 60. & *Epit.* 11. *Val. Max.* 1, 8. (3) Dies Calendas, Nonas, idus proximè ſequentes inauſpicati habebantur, *Ov. Faſt.* 1, 55, *&* *ſeqq.* vide & *Jo. Tzetzen*, Chil. 10, *Hiſt.* 303. (4) Sed Nonis, *Col.* 11, 2, 14. (5) Hic dies maximè Auguſto cavebatur, ſed δυσφημίας causâ tantum, *Suet. Aug.* 91. Conventus etiam publici, *Macrob. Sat.* 1, 15. Nuptiae quoque devitandae, *Id. ibid.* (6) In his rex ſacrificus in regiâ ove feminâ litabat, *Ovid. Faſt.* 1, 333 & 334, de diverſis Agonaliorum etymis eundem pete ibidem. Hae Feriae inter caeteras ſtativae fuerunt, *Macrob. Sat.* 1, 16. (7) Ovidio adverſatur Columella de R. R. lib. 11, 2, 97, ubi ad prid. Non. Jan. retulit. (8) In *Calend. Conſtant.* notatur hoc Feſtum *Dies Carmentariorum*, itque inter ſtatos Dies, *Macrob. Sat.* 1, 16. (9) Aedes haec ad Aquam virgineam poſita fuit, conſentientibus *Victore*, *Rufo*, & *Frontino* de Aquaeduct. Roman. *Neap.* (10) Statori, ex Fide *Calend. Conſtant.* Hinc Feſtum *Idulia* dictum, & Agna idulis, *Macrob. Sat.* 1, 15. ex *Varr.* ut videtur. (11) A. U. C. DCCXXVI. *Neap.* (12) Qui idem Romulus dictus fuiſſet, niſi affectati regni ſuſpicionem dari vereretur, *Dio. lib.* 53. (13) Harum prior, ab aliis *Proſa*, aliis *Prorſa*, ſive *Anteverta*, de Nom. poſterioris apud omnes convenit. *Porrima* dicta, quod praeterita caneret; *Poſtverta*, quod futura, *Macrob. Sat.* 1, 7. (14) Ut & *Plinio*, ſed *Ptolem.* & *Col.* 11, 2, 4. xvii. (15) Sed *Col.* 11, 2, 5, vi cal. (16) In regione viii Fratribus Tiberio & Druſo conſtituta, *Suet* in *Tiber.* c. 20. (17) In regione urbis xiv.

Februarius

F E B R U A R I U S.

Februarius mensis ita dictus, quòd *februa*, i. e. piamina vel lustrationes Februo lustrationum Deo fierent, vid. *Serv.* in *Virg. Geor.* 1, n. 43, & *Isidor.* 5, 35, & *Ovid. Fast.* 2, 19 & 31; vel a Junone Februata, cui hujus mensis xv. cal. Mart. sacra fiebant, quae *Lupercalia* dicta sunt a Lupercis Panos sacerdotibus, quo die, uti discimus ex *Ovid. Fast.* 2, 267, nudi discurrentes, nisi quòd subligacula habebant ex pelle caprae Junoni immolatae detractâ, mulieres lustrabant. Hic mensis Numae designatione primâ ultimus anni mensis erat, uti eleganter docet Ovidius, *Qui sacer est imis manibus imus erat*, Fast. 2, 52. Utque hic mensis annum, ita Terminus mensem terminabat, quinque diebus sequentibus intercalatis. In tutelâ Neptuni. In omnibus calendariis est xxviii dierum.

1	Calendae	K. FEB. N. Kalendae Februarii. Nefastus. Delubra Junoni (1) Sospitae posita, *Ovid. Fast.* 2, 56. Asyli (2) Lucus celebratur, *Id. ib.* 67. Bidente Jovi ad penetrale Numae (3) & in Capitolio litatur, *Id. ib.* 70. Graves pluvie & nix (4) alta, *Id. ib.* 2, 72.
2	iv Non.	N Lyra (5) occidit, *Id. ib.* 76. Terga Leonis occ. *Id. ib.* 77.
3	iii	N. Occidit Delphin, *Id. ib.* 79. Fidis tota, & Leo medius occidit, *Col.* 11, 2, 14.
4	Pridie	N.
5	Nonae	NONae. Junoni Februatae, *Var. L. L.* 5, 3, Octavius Pater (6) Patriae salutatus, *Ovid. Fast.* 2, 127. Aquarius dimidiatus oritur, *Id. ib.* 145. Aura a Zephyris mollior, *Id. ib.* 148.
6	viii Id.	N. Veris initium, *anonymi auctoris* Παράπηγμα.
7	vii	Callisto Sydus occidit, *Col.* 11, 2, 15.
8	vi	N. Feralia per dies undecim, *Ovid. Fast.* 2, 567, 568. Favonii afflatus. *Plin.* 15, 4.
9	v	N. Veris (7) initium, *Ovid. Fast.* 2, 150.
10	iv	N.
11	iii	N. Arctophylacis pedes gemini oriuntur. *Idem, ibid.* 154.
12	Pridie	N.
13	Idus	EIdus. N. P. Faunalia, *Id. ib.* 193. Fabiorum (8) clades numero CCCVI a Vejentibus apud Cremeram ad internecionem facta, *Id. ib.* 195. Sagittarius vespere occidit, *Col.* 11, 2, 20.
14	xvi	N. Corvus, Auguis, & Crater (9) oriuntur, *Ovid. Fast.* 2, 243, *& seqq.* Cater vespere oritur, *Col.* 11, 2, 20.
15	xv	LVPERcalia. N. P. Lupercalia (10) & (11) Faunalia, *Ovid. Fast.* 2, 267, *& seqq.* Flamina ventorum malefida & (12) incerta per sex dies, *Id. ibid.* 454, *& seqq.*
16	xiv	Sol (*) in Piscibus, *Idem, ibid.* 458.
17	xiii	QVIRinalia. N. P. Quirinalia (13) *Id. ib.* 475. Stultorum (14) Festum, *Id. ib.* 513. (15) Fornacalia, *Id. ibid.* 527.
18	xii	C. Parentalium dies ultimus, *Id. ib.* 533, 548, quae & Feralia, *Id. ib.* 569, 570. Anus Deae (16) Tacitae, *Id. ib.* 572, seu Deae Mutae, 583. sacra facit.
19	xi	C.
20	x	C. Leo desinit occidere, *Col.* 11, 2, 21.
21	ix	FERALia. F. Arcturus primâ nocte incipit oriri, *Id. ibid.*
22	viii	C. Charistia (17) Cognatorum, *Ovid. Fast.* 2, 617 & *Kalend. Constant.* Sagitta crepusculo incipit oriri, *Col.* 11, 2, 21.
23	vii	TERminalia. N. P. Terminalia, (18) *Ovid. Fast.* 2, 641. Hirundo conspicitur, *Col.* 11, 2, 22.
24	vi	REGIFugium, (19) *Ovid. Fast.* 2, 685. Hirundo veris praenuntia, *Id. ib.* 582, ☞ Ab hoc die bis computato annus, mensis, & dies ipse Bissextus, vel Bissextilis, intercalaris, & embolimaeus, superstitiosè pro inauspicato habitus.
25	v	C.
26	iv	EN.
27	iii	EQuiria. N. P. Equiria (20) *Idem, ibid.* 859.
28	Pridie	C.

(1) Haec Dea in Nummis antiquis scribitur *Sospita*, Spanhem. de Usu & Praestantia Num. p. 83, quae & *Lanuvina* in Nummis obviis. (2) Alii legunt *Averni*. (3) Sc. ad Vestae, ubi Numae regia. (4) Idem dicit *Columella*, *R. R.* 11, 2, 14. (5) Occasum Fidis totius ad iii Non. refert *Colum.* 11, 2, 14. (6) A senatu populóque Romano, ex *Frusto Cal. Praenest.* & *ex Monumento Sedunorum veteri*. (7) *Plinius* autem 15, 4, & 2, 47. Id. vi. (8) Haec clades accidit A. U. C. CCLXXVI, Coss. T. Menenio & C. Horatio Pulvillo, *Diod. lib.* 12, qui numero rotundo tantum trecentos facit; sed quod ad diem & mensem non convenit inter *Ovidium* & *Livium*, qui ad xv Cal. Sextiles ponit, *Lib.* 6, 1. (9) Ovidio suffragatur *Columella*, 11, 2, 20. (10) Lupercis dicta, quorum duobus Collegiis tertium addidit Caesar, sc. Julium; haec aliquandiu desueta restituit Augustus, *Suet. in vitâ*, 31. (11) De his vid. *Plutarch.* in *Romulo*; meminit horum etiam *Cicero Philip.* 2, 24. (12) Eandem ἀκαταστασίαν faciunt Aegyptii. (*) *Columellae* die praecedente, 11, 2, 20. (13) Quirinalia, a Quirino vel Curino, quod a curis hasta, sic enim antiquissimi Sabini Martem vocabant, postea Romulum. (14) Aliam ab *Ovidio* nominis rationem vid. ap. *Plutarch*, in *Quaest. Rom.* (15) Haec, Haemina antiquus Scriptor, ap. *Plin.* 18, 2. *Farris torrendi Ferias* vocat, qui a Numâ institutas ait. (16) Hujus superstitionis auctor Numa, vid. *Plutarch. in vitâ.* (17) In his Epulae, quas *Charistia* vocabant, fuerunt, *Val. Max.* 2, 1. (18) Ita dicta quòd in his annum antiquum terminabant, caeteris quinque diebus mensis ultimi intercalatis, *Varr. L. L.* 5. (19) Hoc evenit A. U. C. CCXLIV, *Liv. in fin. lib.* 1. (20) Haec a Romulo instituta sunt in Campo Martio. vid. *Varr. L. L.* 5, 3. & *equiria* in Thesauro nostro.

Hunc

M A R T I U S.

Hunc menſem in Romuli Calendario primas obtinere non eſt mirum ; cui enim rectiùs quàm Patri ſuo, Patriaéque, initium anni menſiúmque & Calendas ipſas conſecrare debuit ? Nam, uti aequum fuit, *Martem ante omnes coluiſſe priores*, docet Ovidius, *Faſt.* 2, 39. Imò vel hinc apparet in Latio tam ante quàm poſt urbem conditam Martem cultum fuiſſe, quamquam non eodem menſium ordine. Martius enim in Faſtis antiquis erat Albanis, Aricinis, & Tuſculanis ordine tertius ; Forenſibus & Pelignis quartus ; Faliſcis & Laurentibus quintus ; Hernicis ſextus ; Aequicolis decimus, Vid. *Ovid. Faſt.* 3, 85, & *Cenſorin.* de die natali. Unde forte quis conjiciat communem Latii fuiſſe Deum, neque aliâ ratione Romanis proprium, quàm quòd Romuli pater crederetur. Primum autem a Jove honorem Marti habebant, uti ex aliis, tum ex voto *Vell. Paterculi* in fine operis patet.

1	Calendae	K. MARtiac. N. P. Matronalia (1) Marti ſacra, *Ovid. Faſt.* 3, 170, 229, *& ſeqq.* Lucinae Templum ſacr. *Id. ib.* 248. Anciliorum (2) Feſtum per tres dies, *Id. ib* 377. Nuptiae differendae, *Id. ib.* 394. His calendis, feſtis, utpote primo primi Calendarii Romani die, ſtrenae, xenia, & omnium generum munera mittebantur, non minùs quàm poſtea Januariis, *Tibull.* 3, 1, *& ſeqq.*
2	vi	F. Vindemiator Graecis, Τρυγητὴρ, apparet *Col.* 11, 2, 24.
3	v	C. Auſtrinus Piſcis occidit, *Ovid. Faſt.* 3, 400, 401.
4	iv	C.
5	iii	C. Arctophylacis ſive Bootae occaſus, *Id. ib.* 405. Vindemitor oritur, *Id. ib.* 407.
6	Pridie	N. P. Veſtalia, *Id. ib.* 417. Octavius (3) creatus Pontifex, *Id. ib.* 420.
7	Nonae	NONae. F. Vejovi (4) Templum ſacratum, *Id. ib.* 429. Pegaſus oritur, *Id. ib.* 450, & *Col.* 11, 2, 24.
8	viii	F. Coronae ortus, *Ovid. Faſt.* 3, 459.
9	vii	C.
10	vi	C.
11	v	C.
12	iv	C.
13	iii	EN. Equiria altera (5) juxta Tiberim, *Id. ib.* 519, & *Cal. vet.* B. EQ. NP. vel in Monte Coelio, *Ovid. Faſt.* 3, 522. Jovi Cultori ad Fidem *Cal. Conſtant.* Piſcis Aquilonius deſinit oriri, *Col.* 11, 2, 24.
14	Pridie	N. P. Equiria altera *juxta Cal. vet.* Mamuralia, ad Fidem *Cal. Conſtant.* Argo navis exoritur, *Col.* 11, 2, 24.
15	Idus	EIDus. N. P. Annae Perennae (6) Feſtum, *Ovid. Faſt.* 3, 523. Parricidium (7) Caeſaris, *Id. ibid.* 697. Nepa incipit oriri, *Col.* 11, 2, 30.
16	xvii Cal. Apr.	F. Scorpii pars prima oritur, *Ovid. Faſt.* 712. Argeorum Feſta, *Varr. L. L.* 6, 3. vid. & *Feſt.* p. 254. Palilia in honorem C. Caeſ. Calig. ex S. C. *Suet. in vitâ*, cap. 16. Nepa occid. *Col.* 11, 2, 3.
17	xvi	LIBeralia. N. P. Liberalia, *Ovid. Faſt.* 3, 713. Anus (8) viles hederâ cinctae ad libâ populum vocant, *Id. ib.* 726, 767. Toga (9) libera, *Id. ib.* 771 & 781. Argeorum (10) Feſta, *Id. ib.* 791. Milvius (11) ad Arcton vergit, *Id. ib.* 793. Sol in Arietem tranſit, *Col.* 11, 2, 31.
18	xv	C. Sol in Ariete. *Ovid. Faſt.* 3, 852. (al. ix cal.)
19	xiv	QUINquatrus. N. Minervae (12) Capitae delubrum, *Id. ib.* 837. Quinquatrus (13) *Id. ib.* 809, 810, quorum primus dies incruentus, *Id. ib.* 811, reliqui gladiatorii, *Id. ib.* 813.
20	xiii	C.
21	xii	C. Ovidii Poetae natalis *ex vetuſto codice Pomponii Laeti, cujus Apographum eſt in bibliothecâ Vatic.* Equus occidit mane, *Col.* 11, 2, 31.
22	xi	N. Aequinoctium vernum, *Ovid. Faſt.* 3, 878.
23	x	TUBILuſtrium. N. P. Quinquatruum dies ultimus, *Id. ibid.* 849. Tubiluſtrium (14) Minervae, *Id. ibid.* 489. Aries incipit oriri, *Coll.* 11, 2, 31.
24	ix	Q. REX C. F. Quando Rex (15) comitiavit, Fas. Hoc & ſequente die Aequinoctium vernum, *Id. ibid.* 11, 2, 31. ſed *Ovid. Faſt.* 3, 879. xi Cal. Hilaria ſacra juxta *Cal. Conſtant.*
25	viii	C.
26	vii	C.
27	vi	N. P. HOC DIE CAESAR ALEXANDriam (16) RECEPIT. Jano, Concordiae, Saluti, Paci ſacr. *Ovid. Faſt.* 3, 881. (al. iii Cal.) Regifugium, *Feſt.* 401.
28	v	C.
29	iv	C.
30	iii	C.
31	Pridie	C. Dianae in monte Aventino ſacr. *Ovid. Faſt.* 3, 884. Matris Deûm (17) lavatio.

(1) Hinc *femineas* has Calendas vocat, *Juv. Sat.* 9, 53. His etiam munuſcula a matronis viciſſim miſſa ſunt, *Plaut. Mil.* 9, 1, 97. (2) In Nummis ferè haec oblonga apparent, quae a Saliis Martis ſacerdotibus geſtari vel moveri per urbem ſolebant, unde in *Cal. Conſtant*, ſcribitur ARMA ANCILIA MOVENT. (3) A. U. C. DCCXLI, *Dion Caſſius, lib.* 54. Diem confirmat *vet. Cal.* in quo ante Nonas haec legimus NP. HOC DIE CAESAR PONTIF. MAX. FACT. EST. (4) A Romulo inter Arcem & Capitolium in regione viii prope aſylum ad augendam illius religionem, *P. Vict.* (5) Prima enim iii. Cal. (6) In hoc huic ſacrificabant, ut annare & perennare commodè liceret ; in hoc etiam feſto matronae coenas ſervis apponebant, ut domini Saturnalibus, *Macrob. Sat.* 1, 12. (7) A. U. C. DCCIX, juxta *Eutropium, lib.* 7. Hic dies ater, decretúmque ne unquam Senatus in eo haberetur, *Dio lib.* 47. (8) Hederâ coronatae Anus hoc feſto cum libis & foculo pro emptore ſacrificabant, *Var. L. L.* 5. (9) Aetatis decimo ſexto, *interp. Neap.* decimo ſeptimo, *interp. Minut.* (10) Haec à Numâ inſtituta ſunt, & plurimis urbis partibus celebrata, *Liv.* 1, 21. *Varro* in xxvii partibus urbis diſpoſita memorat, *Lib. L. L.* 4. (11) Uno die tardiorem facit *Plin.* 18, 65. (12) Alii legunt *Captae*, cujus rationem ibid. legas. (13) *Ovidius* à quinque diebus ita dictos autumat ; rectè quidem quatenus per quinque dies nominis errore celebratos, ſed unum diem hoc nomine deſignari, quòd poſt diem quintum Idus eſſent, docet *Varr. L. L. lib.* 5. (14) Tubiluſtria prima altera enim x Cal. Jun. (15) Vide *Plutarch.* in Quaeſtion. Rom. quaeſtione 63, ubi res fusè exponitur. (16) Meminit *Hirt. B. Alex.* cap. 32. (17) In parvo Almonis fluvio, *Ovid. Faſt.* 4, 337. & *Lucan.* 1, 595.

In

A P R I L I S.

In Romuli Calendario menſis anni ſecundus, Numae & Caeſaris quartus, dictus eſt; ut aliqui volunt, ab 'Αφρὸς ſpuma, unde 'Αφροδίτη Venus ſpumea vel marina, cui quidem opinioni favere videtur *Horatius*, *Carm* 4, 11, 15; quanquam notationem certiorem faciliorémque ipſe Latinum ſuppeditat, nempe ut *Aprilis* quaſi *Aperilis* ab *aperiendo*, dicatur, quae eſt Varronis ſententia. quae ex eo confirmari videtur, quod reliquorum menſium vocabula omnia ſunt originis Latinae. Etſi non eſt diffitendum, *Varronem* L. L. 4, in antiquis literis affirmare ſe nomen Veneris nuſquam inveniſſe, & ante illum, *Cincium* in libro *Faſtorum*, nullam Veneris laudem, ſicut caeterorum coeleſtium, in Saliorum carminibus celebratam, ſcriptum reliquiſſe. Sed quomodocunque ea res ſe habet, Romuli ſaltem temporibus ſatis notam Venerem fuiſſe vel ex Calendario patet, ubi ſecundum locum poſſidet, ex Romuli conſilio, ut primum quidem menſem a patre ſuo nominaret, ſecundum ab Aeneae matre, ita ut hi et otiſſimum anni principia ſervarent, a quibus eſſet Romani nominis origo; unde & Romulus Pater, & Venus Genetrix dicitur, Haec fere ex *Macrobio*. Hujus tamen menſis ſive virentem, ſive Venereum honorem delibavit Nero imperator cognomentum a ſe accipere jubens, vid. *Tac. Ann.* 15, 74, & 16, 12; mox tamen cum ipſo pereunte, priſtinum nomen decúſque rediit. In Veneris tutelâ eſt hic menſis; & in Romuli & Caeſaris Calendario xxx dierum, Numae xxix.

1	Calendae	K. APR. N. Veneris Feſtum. *Ovid. Faſt.* 4, 129, *& ſeqq.* Fortunae (1) virili thure litatur, *Id. ib.* 149. Scorpios (2) occidit, *Id. ibid.* 164.
2	iv	C. Pleiadum (3) occaſus, *Id. ibid.* 169.
3	iii	C.
4	Pridie	C. LVDI MATRi MAGnae. Megaleſia (4) in honorem Cybeles, *Id. ibid.* 182.
5	Nonae	NONae LVDI. Fortunae (5) Publicae in colle Quirinali, *Id. ibid* 375. Orionis occaſus, *Id. ib.* 388.
6	viii	N. P. LVDI. Vergiliae veſpere celantur, *Col.* 11, 2, 34.
7	vii	N. LVDI.
8	vi	N. LVDI. (6) *Ovid. Faſt.* 4, 377. Caeſar (7) Jugurtham ſuperat, *Id. ib.* 380. Librae (8) ſignum puviale, *Id. ib.* 386. Natalis Caſtoris & Pollucis, *Cal. Conſtant.*
9	v	N. LVDI.
10	iv	N. LVDi IN CIRco. Libra occidere incipit, *Col.* 11, 2, 34.
11	iii	N.
12	Pridie	N. LVDI CERERI. Cereris (9) Ludi, *Ovid. Faſt.* 4, 393. Megaleſia ſive Megalenſia, in quibus matri Idaeae in aedem Victoriae delatae lectiſternium fiebat, *Liv.* 29, 14. Suculae celantur, *Col.* 11, 2, 35. Lyra occid. *Id. ib.* 11, 2, 36.
13	Idus	EIDus N. P. LVDI. Jovi Victori (10) Templum dicatum, *Ovid Faſt.* 4, 621. Atria (11) Libertati. *Id. ib.* 624. Libra occidit, *Col.* 11, 2, 35.
14	xviii Cal. Maii	N. LVDI. Caeſaris Victoria (12) Mutinenſis, *Ovid. Faſt.* 4, 267.
15	xvii	FORDicalia. N. P. LVDI. Fordicalia, vel potius Fordicidia, *q. v.* in Theſaur. In his fordâ (13) Telluri litabatur, *Id. ib.* 630, *& ſeqq.*
16	xvi	N. LVDI. Auguſtus imperatoris (14) titulo inſignitus, *Id. ib.* 676.
17	xv	N. LVDI. Hyadum (15) occaſus, *Id ib.* 678. Sol in Taurum tranſit, *Col.* 11, 2, 36.
18	xiv	N. LVDI.
19	xiii	CERealia N. LVDi IN CIRco. *Ovid. Faſt.* 4, 680. Vulpium combuſtio, *Id. ib.* 4, 681, *& ſeqq.* Cerealia iterum, *Id. ib.* 711.
20	xii	N. Sol in Tauro, *Id. ib.* 716.
21	xi	PARilia. N. P. Palilia (16) ſeu Parilia *Id. ib.* 721, & *Cal. vet.* Romae natalis, *Ovid. Faſt.* 4, 806.
22	x	N.
23	ix	VINalia. N. P. Vinalia (17) ſeu Veneris Feſtum, *Id. ib.* 863, *& ſeqq.* Jovis Feſtum, *Id. ib.*
24	viii	C.
25	vii	ROBigalia. N. P. Ver. (18) medium, *Id. ib.* 902. Aries occidit, *Id. ib.* 903, Canis (19) exortus *Id. ib.* 904. Robigalia extis (20) canis & ovis facta, *Id. ib.* 908.
26	vi	F.
27	v	C. Veſta (21) tranſlata in aedes Palatinas, *Id. ib.* 949, ubi & Apollinis templum, *Id. ib.* 951:
28	iv	N. P. LVDI FLORales. Floralia nunc (22) incipiunt, *Id. ib.* 945.
29	iii	C. LVDI. Manè Capra exoritur, *Col.* 11, 2, 37.
30	Pridie	C. LVDI. Veſtae Palatinae ſacrum, *Ovid. Faſt.* 4, 949, 950. Canis ſe veſpere celat, *Col.* 11, 2, 37.

(1) Hujus aedes in orientali Tiberis parte; in quâ ſimulacrum Servii Tullii velato togâ capite, cujus rei cauſam *Ovidius* pluribus diſſerit. (2) Cum Ovidio concordat *Columel*, 11, 2, 34. (3) Alii illud *Ovidii*, *incipiunt humeros relevare paternos*, de ortu intelligunt. (4) Vid. Theſaur. *Livius*, uti infra, prid. Id. ponit; an hiſtorico an poëtae potior fides? ſed fortaſſe *Livius* ultimum ludorum diem deſignat, *Ovidius* primum. (5) Hanc Fortunam eſſe diverſam ab eà, quae viii Cal. Maias colitur, apparet, quòd licet ambae *Publicae* vocentur, haec tantùm PUBLICAE, illa PRIMIGENIAE, cognomine notetur; utraque in colle Quirinali, quae res dividias facit. (6) Eundem diem notant *Cal. vet.* & *Conſtant*, quinam autem hi ludi fuerint incertum. (7) A. U. C. DCCVII. (8) Cum *Ovid.* facit *Plin.* 18, 66. his verbis, *Caeſari* vi *Id. ſignificatur Imbri Librae occaſu.* (9) Hos ludos dictator & magiſter equitum ex S. C. fecerunt, *Liv.* 30, 39; in his albae veſtes ſumptae, *Ovid. Faſt.* 4, 620 (10) A. Q. Fabio; Maximo Rulliano Coſ. A. U. C. CDLVIII in X urbis regione, *Liv.* 10, 29. (11) Atrium Libertati extructum ab Aſinio Pollione memorat *Suetonius*, *Aug.* 29; vel potius refectum, cùm A. U. C, DLXXXV in eo tabulas publicas ſignari ſolitas certum ſit ex *Liv. lib.* 43. (12) A. U. C. DCCX. Sed ductu C. Pauſae, & A. Hirtii. (13) Cùm ex *Livio* 1, 13, paeat triginta fuiſſe curias, ſingulae fordae in ſingulis curiis immolabantur, (14) Hoc praenomen adeptus eſt quinto conſulatu, narrante *Dione*, qui incidit in A. U. C. DCCXXIV. (15) Conſentit *Plinius* 18, 66; ſed *Columel.* 11, 2, 36, xiv. (16) Palilia urbe eſſe antiquiora *Plutarchi* loca in Romulo, & *Tibull. Eleg.* 2, 5, aliquibus ſuadent. (17) Vinalia tam Veneri quàm Jovi ſacra facit *Ovidius*: *Varro* de *L. L.* 5, diſertè negat, ſoli Jovi tribuens. Hinc duplicia fuiſſe conjectant viri docti; una Veneri, altera Jovi. *Ovidius* certè ſcribit hunc diem eſſe Veneri ſacrum, qui tamen idem eſſe Jovi. Ferè tamen haec priora Veneri tribuuntur, altera quae ſunt xiv Cal. Sept. & ruſtica vel altera dicuntur, Jovi; non ita tamen, ut utraque Veneri non adſcribantur. (18) *Columellae* 11, 2, 36, ipſis Palilibus. (19) Vel, ut *Neapolis* emendat, *effugit*. (20) Ruſi & lactentis, *Columel.* (21) Cùm Anguſtus pont. max. deſignatus palatium voluit domicilium, Veſtam ad ſe tranſtulit, nempe à regione Urbis viii in x, cujus rationem reddit *Dio lib.* 55, ἵν' ἐν τοῖς ἰδίοις ἅμα καὶ ἐν τοῖς κοινοῖς οἰκοίη. (22) In *Cal. Conſtant.* prid.

M A I U S.

De hujus menſis appellatione inter veteres ſcriptores parum convenit. Tres hujus vocabuli rationes adfert *Ovidius*, primam a *Majeſtate*, ſecundam a *Majoribus*, tertiam a *Maia* Mercurii matre, in principio *lib.* 5. quarum primam, quam ſingularem eſſe opinor, infirmiſſimam judico. Nam quae tanta P. R. majeſtas, cùm hoc nomen huic menſi primùm imponeretur? Menſium etiam nomina non dediſſe Romanos, ſed a Latinis accepiſſe arbitratur *Varro*, & ſpeciatim quidem hunc menſem a Tuſculanis in Faſtos Romanos tranſiiſſe quoſdam arbitratos narrat *Macrob. Sat.* 1, 12; cui etiam opinioni favet Feſtus, Maium menſem in compluribus civitatibus Latinis ante urbem conditam exiſtimans. Quin & ipſe Ovidius non uno loco menſium nomina Urbe antiquiora eſſe innuit, Vid. quae ad Martium praefati ſumus. Poſtrema nominis cauſa Ovidio memorata, nempe Maii Vocabulum a Maiâ Mercurii matre ſumptum fuiſſe, eo praecipue argumento nititur, quòd Maiae his Calendis ſub nomine Bonae Deae dedicatum eſſet templum, & filio ſuo Idibus, qui fuit ejus natalis. His rationibus aſſenſum non negarem, niſi ſecundam nominis cauſam ab *Ovidio* ex *Fulvii Nobilioris* Faſtis, quos in templo Herculis Muſarum repoſuit, ſumptam intelligerem. Quibus quidem Faſtis haec ferè continentur: “ Poſtquam Romulus populum in “ majores minoréſque diviſiſſet, quo altera pars armis, altera conſilio rempublicam tueretur, in honorem “ utriuſque partis hunc Maium, ſequentem Junium nominavit.” Hic menſis quoque injuſtè nomine veteri exutus a Nerone, narrante Tacito *Ann.* 16, 12, 2. Claudius appellatus fuit, in honorem Claudii, ſed brevi pòſt, vindiciis factis, honore nominis priſtini indutus fuit; in Tutelâ Apollinis erat hic menſis, & in Romuli, Numae, & Caeſaris Calendariis XXXI dierum.

1	Calendae	K. MAII N. Exeunt (1) Floralia, *Ovid. Faſt.* 4, 947. Oleniae Capellae (2) Ortus, *Id. ib.* 5, 113. Laribus (3) Praeſtitibus Ara poſita, *Id. ib.* 129. Bonae (4) Deae ſacra, *Id. ib.* 148.
2	vi	F. COMPitalia. Argeſtes (5) flat. *Ovid. Faſt.* 5, 161. *Hyades* omnes (6) veſperi oriuntur, *Id. ibid.* 164.
3	v	C. Chiron (7) oritur, *Ovid. Faſt.* 5, 379. totus apparet, *Col.* 11, 2, 39.
4	iv	C.
5	iii	C. Lyra oritur (8) veſperi, *Ovid. Faſt.* 5, 416, item *Col.* 11, 2, 40.
6	Pridie	C. Scorpius medius occidit, *Ovid. Faſt.* 5, 418, & *Col.* 11, 2, 39.
7	Nonae	NONae. N. Vergiliarum ortus matutinus, *Id. ib.*
8	viii	F. Capella pluvialis, *Plin.* 18, 66.
9	vii	LEMuria. N. Lemuria vel (9) Remuria in Triduum non continuum ſed alternis (10) diebus, *Ovid. Faſt.* 5, 421, 479, 491.
10	vi	C. Vergiliae totae apparent, *Col.* 11, 2, 40.
11	v	LEMuria, N. Nuptiae (11) inauſpic. *Ovid. Faſt.* 5, 487, & *ſeqq.* Lemuria media, Orionis occaſus, *Idem, ibid.* 493.
12	iv	N. P. LVDi MARTis IN CIRCo. Marti ultori vel (12) Biſultori, *Id. ib.* 551, & 595. Ludi (13) in Circo, *Id. ib.* 597.
13	iii	Lemurium dies ultimus. Pleiades omnes oriuntur, *Idem, ibid.* 599. Aeſtatis (14) initium, *Idem, ibid.* 601.
14	Prid. Id.	Tauri caput oritur, *Id. ib.* 603. Scirpea (15) Simulachra Veſtales de Ponte ſublicio in Tiberim praecipitant, *Id. ib.* 621.
15	Idus	EIDus. N. P. Mercurio (16) aedes è regione circi dicata, *Idem, ibid.* 669. Fidis manè exoritur, *Col.* 11, 2, 43.
16	xvii Cal. Junii	F.
17	xvi	C.
18	xv	C.
19	xiv	C.
20	xiii	C. Sol in (17) Geminis, *Ovid. Faſt.* 5, 694; ſed *Columellae* 11, 2, 4, 3. die praecedente.
21	xii	AGONalia. N. P. Agonalia (18) Jano, vel, ut alii, Vejovi ſacra, *Ovid. Faſt.* 5, 721. Suculae exoriuntur, *Col.* 11, 2, 43.
22	xi	N. Canis Erigonëius exit, *Ovid. Faſt.* 5, 723. Arcturus hoc & proximo die manè occidit, *Col.* 11, 2, 43.
23	x	TVBiluſtrium. N. P. Vulcani Feriae vel (19) Tubiluſtria, *Ovid. Faſt.* 5, 725.
24	ix	Q. Rex C. F. *i. e.* Quando REX (ſacrificus) comitiavit, Fas.
25	viii	C. FORTVNae PVBLICae PRimigeniae IN COLLe, ex fragm. *vet. Kal.* in quo pars hujus & ſeq. menſis. Fortunae (20) Publicae templum dicatum, *Ovid. Faſt.* 5, 730. Aquilae Roſtrum oritur, *Id. ib.* 732. Hoc & ſequente die Capra mane oritur, *Col.* 11, 2, 38.
26	vii	C. Bootes occidit, *Ovid. Faſt.* 5, 733.
27	vi	C. Hyades (21) oriuntur, *Id. ib.* 734.
28	v	C.
29	iv	C.
30	iii	C. XXXI (22)
31	Pridie	C. MARS.

(1) Secundùm *Cal. Conſt.* incipiunt prid. Cal. Maii, & exeunt v. Non. Maii. (2) Jovis nutricis;

Αἲξ ἱερή· τὴν μέν τε λόγος Διὶ μαζὸν ἐπισχεῖν. *Arat.* 163.

(3) Hos Romani *cubiculares*, Graeci θεὰς κατακλιδίες vocabant, quorum multi in antiquariorum cimeliarchiis adhuc ſervantur. (4) Templum hujus fuit in regione Urbis xii, *Pub. Victor.* quod a Livia Auguſti uxore reſtitutum fuit, *Ovid. Faſt.* 5, 157. (5) Hunc Latini *Corum* & *Caurum* vocabant, *Vitruv.* 1, 6. (6) Manè autem, ſecundùm *Col.* 11, 2, 36; cum quo facit *Plinius*: Has Romani Etymo decepti, Suculas appellavere. *Plin.* 18, 66. (7) Cum quo conſentit *Columella*, 11, 2, 39. (8) *Aetius*, cujus haec ſunt verba, Μηνὶ τῷ αὐτῷ [Μαΐῳ] Λύρα ἑσπέριος ἐπιτέλλει, καὶ ἀλλοιοῦται ἀὴρ ἱκανῶς. (9) *Remuria* Romulo, poſtea ad molliendum ſonum *Lemuria*, leni pro aſperâ ſubſtitutâ. (10) Qui dies omnes nefaſti. (11) Ex Vulgi Sententiâ totus menſis; quin & *Plutarchi* diſertè his verbis οὐ γαμοῦσιν ἐν τῷ Μαΐῳ. (12) Vide *Theſaur.* & *Dion. lib.* 56, in voce. (13) In honorem, ut videtur, ſignorum a Parthis receptorum quotannis celebrati. (14) Magnae dividiae inter auctores de hâc re; nam *Columellae*, 11, 2, 39, eſt vii Id. *Ptolemaeo* Idib. alii aliis diebus. (15) Numero, *Varroni*, 24, *Dioni* 30; nec tantum veſtales virgines, ſed & praetores, pontifices, alióſque myſtas praecipitâſſe docet *Halicarn.* Alii ad ipſas Idus referunt; ſed vir eruditus, qui locupletiſſimos Indices ad auctores claſſicos attexuit, ſic locum hunc exponit, quem ſequor. (16) Circa A. U. C. CCLVIII. *Liv.* 2, 21. *Maiae Mercurium creaſtis Idus*, Mart. Epigr. 2, 68. (17) Solem hoc die Geminos ingredi ex *Ovidio* interpretor, cùm Herculis labores 12 tantum reſpiciam, cui quidem ſententiae ſuffragatur *Cal. vet.* Alii ponunt xv totidem Herculis labores facientes, unde non dicunt: *Col.* 11, 2, 43, ponit ad xiv. (18) Iterata intellige, priora enim v. Id. Jan. ubi nos vide. (19) De his vide *Varronem L. L.* 5, 3. Lege etiam Not. ad viii Cal. April. (20) Hoc templum Fortunae Primigeniae in colle Quirinali P. Sempronius, ſe conſule, vovit, A. U. C. DXLIX quod tamen non niſi poſt decennium dedicatum eſt, *Liv. lib.* 29, 36. (21) Sucularum ortus xii Cal. Jun. juxta *Col.* 11, 2, 43. (22) Ex *Cal. vet.* fragmento, vel exſculpentis vel exſcribentis vitio factum arbitror, ut duo dies poſtremi mutârint inter ſe ſedes, & numerum dierum menſis hic ſolum deſignari, quoniam in ultimo menſis ſeq. die invenio xxx, ſed nihil ſtatuo. Nam ſi rectè ſe res habeat, Mars hic ponitur prid. qui in *Cal. vet.* in iv Non. Junii invenitur.

Junius,

J U N I U S.

Junius menſis a *Junioribus*, Ovid. Faſt. 5, 78, ſic ut Majus a *Majoribus* nomen traxit; in tutelâ Mercurii poſuere veteres, *Cal. vet. Farneſ.* ob id, opinor, quòd ille Deus juvenili fere formâ exhibetur. Cincius autem ap *Macrob. Sat.* 1, 12. a *Junone* quaſi *Junonius*, quo nomine a priſcis Latinis dictum ait menſem, unde detritis literis *on* Junius emergit; cui quidem opinioni ex parte favet Ovidius, qui ſic Junonem loquentem inducit *Junius a noſtro nomine nomen habet*, Faſt. 6, 26. Denique ſunt qui a Junio Bruto nomen deductum volunt, quòd hic primus conſul auctórque libertatis Romanae fuerit. Hujus menſis nomen Junius Germanici vocabulo Neronis tempore mutatus fuit, ob hanc, ſi Diis placet, cauſam, " quia duo jam Torquati ob ſcelera interfecti infauſtum nomen " Junium feciſſent, *Tac. Ann.* 16, 12." Ex Romuli & Caeſaris ordinatione xxx dierum, ex Numae xxix.

1	Calendae	K. JUN. N. Carnae (1) Deae ſacr. *Ovid. Faſt.* 6, 101. Junoni (2) Monetae templum votivum in Capitolio, *Id. ib.* 183. Marti & Tempeſtati ſacr. *Id. ib.* 191, 192. Aquilae (3) ortus, *Id. ib.* 196.
2	iv	F. MARti. (4) CARnae. MONETae. Hyadum pluvialium ortus heliacus. *Id. ibid.* 197.
3	iii	C.
4	Pridie	C. Bellonae aedes, (5) Appio Claudio Caeco auctore, Tuſco bello ſacratae, *Id. ib.* 201.
5	Nonae	NONae. Sanco (6) Semoni Fidio aedes Monte Quirinali dicatae, *Id. ib.* 213, 218.
6	viii Id.	N.
7	vii	N. Arctophylacis occaſus heliacus, *Id. ib.* 236, & *Col.* 11, 2, 45. Ludi piſcatorii in Campo juxta Tiberim, *Ovid. Faſt.* 6, 237, *& ſeqq.*
8	vi	N. MENTI IN CAPITolio. Menti (7) Delubra vota, *Id. ibid.* 241, 248, ut aliis viſum vii Iduum.
9	v	VESTae. N. FERiae. VESTAE. Veſtae (8) aedes ſacra A. U. C. XL. *Id. ib.* 249, 257, 258. Virginibus culta, *Id. ib.* 283. Vacuna & Vacunales Foci, *Id. ib.* 307. Aſelli coronati, *Id. ib.* 311. Jovis Piſtoris Ara, *Id. ibid.* 350, *& ſeqq.* Palladium (9) igni ereptum, *Id. ib.* 453. D. Jun. Bruti de Gallaecis (10) victoria reportata, *Id. ib.* 461. Craſſi Clades, *Id. id.* 465.
10	iv	N. Delphinis (11) ortus, *Id. ibid.* 471.
11	iii	MATRalia. N. Matralia ſeu Matri Matutae ſacra, *Id. ib.* 475, 479. Rutilii & Didii (12) caedes, *Idem. ibid.* 563, 568. Concordiae (13) aedes a Liviâ dedicata, *Idem, ibid.* 637.
12	Pridie	N.
13	Idus	EIDus. N. Jovi (14) invicto templum dicatum, *Id. ib.* 650. Quinquatuus (15) minores, *Id. ib.* 651.
14	xviii Cal. Julii	N.
15	xvii	Quando STercus Delatum Fas. Thyenes unius Hyadum ortus, *Id. ib.* 711. Veſtae aedis Purgamina per Tiberim in mare delata, *Id. ib.* 713. Exeunt dies Nuptiis inauſpic. *Id. ib.* 234, 235.
16	xvi	C. Zephyrus (16) Nautis ſecundus, *Id. ib.* 716. Orionis ortus coſmicus, *Id. ib.* 719.
17	xv	C. Delphin apparet, *Id. ib.* 720. Volſci (17) & Aequi fugati, *Id. ib.* 721.
18	xiv	C. Sol. tranſit in (18) Cancrum, *Id. ib.* 727. Pallas in Aventina arce coli coepta, *Id. ib.* 728.
19	xiii	C. MINERVAE IN AVENTINO, *Fruſt. Kal. vet.*
20	xii	C. SVMMANo AD CIRCum MAXimum. Templum Summano (19) datum, *Idem ibid.* 731 & *Plin.* 2, 53. Ophiuchi (20) ortus, *Ovid. Faſt.* 6, 735.
21	xi	C.
22	x	C.
23	ix	C. Flaminii contra Auſpicia pugnantis caedes, *Id. ib.* 765, 768.
24	viii	C. Syphax a Maſiniſsâ (21) ſuperatus, & Haſdrubal caeſus, *Id. ib.* 769, 770. Forti (22) Fortúnae aedes a Servio Tullo dicata, *Id. ib.* 773.
25	vii	C.
26	vi	C. Orionis Zona emergit, *Id. ib.* 788. Solſtitium (23) aeſtivum, *Id. ib.* 790.
27	v	C. Laribus & Jovi Statori aedis a Romulo conſtituta, *Id. ib.* 791, 793.
28	iv	C. Templum (24) Quirino poſitum, *Id. ib.* 796.
29	iii	F.
30	Pridie	C. Aedes (25) Herculis Muſarum a Philippo reparata, *Id. ib.* 800, 801.

(1) Haec dea antiquis *Cardinea, Cardea, & Ovidii* etiam *Crane* dicta: quam lardo & fabâ farre mixtâ placabant, *Ovid. Faſt.* 6, 169, *& ſeqq.* unde hae Calendae *Fabariae* dictae, *Macrob. Sat.* 1, 12. (2) Hanc aedem Manl. Capitol. huic deae vovit. Locus in arce huic deſtinatus area aedium dicti Manlii fuerat, *Liv.* lib. 7. (3) Huic ſuffragantur *Plin.* & *Columel.* 11, 2, 45. (4) Sed Ovidio ipſis Calendis. (5) Cum poetâ conſentit *Liv.* 10, 19. (6) Hunc deum πολυώνυμον M. Cato in Originibus Sabi Filium dicit, unde Sabini originem traxere, ut *Sil. Ital.* aſſerit, *lib.* 10, 422, *& ſeqq.* Aliud ab Ovidio narrat Dionyſius *lib.* nono, nempe Sp. Poſtumium Coſ. hanc aedem dedicâſſe, A. U. C. CCXCVIII. (7) Hoc delubrum T. Otacilius vovit, *Liv.* 22, 10, *fin.* (8) Ovidio aſſentiuntur kalendaria. (9) Contigit hoc incendium A. U. C. DXII. (10) A. U. C. DCXVIII, unde Callaici cognomen adeptus eſt. (11) Eodem etiam die, *Col.* 11, 2, 46, ſed veſpere. (12) A. U. C. DCLXIII. (13) *Maritalis*, ut videtur, nam ſtatim ſubdit *quam caro praeſtitit illa viro.* (14) Cui Jovi? an Sponſori? an Latiali? nam *invicto* nec vola nec veſtigium; fortaſſe *invicto* eſt Epitheton, non cognomen. (15) Quinquatruus XIV cal. Mart. memoratae majores eſſe videntur; hae minores. (16) Vetus parapegma XVI cal. ponit. (17) A. U. C. CCCXXII. (18) XIII cal. ponit *Columella* 11, 2, 49. (19) In urbis regione XI, conſentientibus Sexto Rufo & P. Vict. Huic deo nigrâ pecude ſacra fiunt. (20) *Columellae* 11, 2, 49. occaſus. (21) Vide *Liv.* 30, 12. (22) Tam huic quàm Fortunae virili, uti priùs vidimus ad cal. Aprilis, templum dedit Servius Tullius; hoc quidem in foro boario; illud in Oriente Tiberis, vid. *Dionyſium, lib.* 4. (23) Cum quo conſentit *Plin.* 18, 67. (24) Nempe illud quod ſtatim poſt Julii Proculi relata aedificatum eſt, quódque poſtea ſeptuaginta ſex columnis ab Auguſto ornatum fuit, uti docet *Dio, lib.* 54. (25) Hanc aedem in Circo Flaminio primùm a Fulvio Nobiliore ex pecuniâ cenſoriâ aedificatam Marcius Philippus Auguſti vitricus reſtituit, porticúmque adjunxit; vide *Suet. in Aug.* 29.

Hic

J U L I U S.

Hic menſis ex ordine, quem a primis temporibus obtinuerat, *Quintilis* appellatus fuit, quod idem nomen tenuit uſque ad ann. urb. DCCIX, etſi a temporibus Numae ſeptimus fuiſſet. Quo quidem anno in honorem C. Julii Caeſaris Dictatoris, qui a. d. iv Idus Quintiles natus fuit, tranſiit nomen Quintilis ex S. C. ad Julium, legem rogante M. Antonio, M. Filio, & C. Julio Coſſ. uti *Sigon.* ex illorum temporum hiſtoriis colligit. Sub tutelâ Jovis eſt hic menſis, & in omnibus calendariis Romanis xxxi dierum.

1	Calendae	K. JULii N. Migratio ab una (1) in alteram domum.
2	vi Non.	N.
3	v	N.
4	iv	NP. Corona occidit manè *Col.* 11, 2, 51.
5	iii	POPLIFugia (2) NP.
6	Pridie	N. LUDI (3) APOLLINares. Aedes Fortunae muliebri dedicata, *Dion. Halic.* lib. viii. Cancer medius occidit *Col.* 11, 2, 51.
7	Nonae (4)	N. LVDI.
8	viii	N. (5) LVDI. Capricornus medius occidit, *Col.* 11, 2, 51.
9	vii	N. LVDI. Cephei ortus veſpertinus, *Id. ib.*
10	vi	C. LVDI. Prodromi flare incipiunt, *Id. ib.*
11	v	C. LVDI.
12	iv	NP. LVDI C. Julii Caeſariis Natalis, *Macrob. Sat.* 1, 12. *Dion, lib.* 44.
13	iii	C. LVDi IN CIRco.
14	Prid. Id.	C. * MERKedonius dies. Fortunae muliebri (6) aedis dicata, *Liv.* 2, 40.
15	Idus	EID. NP. MERK. Tranſvectio equitum Rom. *lib.* 9, *in fine*, & *Val. Max.* 2, 2, 9. Procyon oritur mane, *Col.* 11, 2, 52.
16	xvii	F. MERK.
17	xvi	C. MERK.
18	xv	C. MERK. Allienſis (7) dies.
19	xiv	LVCARia NP. MERK. Lucaria (8) in luco Aſyli celebrata, *Feſt.*
20	xiii	C. LVDI VICToriae (9) CAESARis. Sol Leonem ingreditur, *Col.* 11, 2, 52.
21	xii	LVCARia LVDI.
22	xi	C. LVDI (10)
23	x	NEPTunalia LVDI.
24	ix	N. LVDI. Leonis in pectore clara ſtella exoritur, *Col.* 11, 2, 52.
25	viii	FVRRinalia NP. LVDI. Aquarius incipit occidere clarè, *Id. ib.*
26	vii	C. LVDI Canicula apparet, *Col.* 11, 2, 53.
27	vi	C. IN. CIRCo. Aquila exoritur, *Id. ib.*
28	v	C. IN CIRCo.
29	iv	C. IN CIRCo. Leonis in pectore clarae ſtellae exoriuntur, *Id. ib.*
30	iii	C. IN CIRCo. Aquilae occaſus, *Col.* 11, 2, 54.
31	Pridie	C.

(1) Vid. *Cic. Ep. ad Q. Frat.* 5, 2, 3, & *Beroald. comment. ad Suet. Tib. cap.* 25. (2) De his vid. *Plutarch. in vit. Romuli*, & *Piſon.* ap. *Macrob. Sat.* 3, 2, qui tamen haec Nonis eveniſſe autumat. (3) His ludis bove aurato & capris duabus albis ſacra fiebant Apollini, & Latonae bove feminâ auratâ. Populus ſtipe collatâ coronatus hos ſpectabat, *Liv.* 25, 12, ubi de eorum inſtitutione. (4) Hae Nonae Caprotinae dictae ſunt in honorem Junonis Caprotinae, quae dicta eſt a caprificu, ſub quâ matronae ancillaéque ſacrificabant in memoriam ſigni ex caprificu per ancillas dati; hoc enim viſo, ex conſilio praecepto Romani hoſtes ſomno vinóque oppreſſos trucidantes patriam afflictam liberabant, *Plut. in Camill. Macrob. Sat.* 1, 11. (5) Hi Ludi videntur fieri in memoriam victoriae a Tuſcis reportatae, propter ea quae narrat *Piſo* ap. *Macrob. Sat.* 3, 2. * Vid. *Mercedonius* in Theſauro noſtro. (6) A. U. C. CLXIV. (7) Hic dies omnium inauſpicatiſſimus, duplici clade inſignis fuit; Fabiorum ad Cremeram, *Liv.* 2, 50; Legionum deinde ad fluvium Alliam, unde huic diei nomen, *Id.* 6, 1. Meminit etiam funeſti hujus diei *Cic. Epiſt. Attic.* 5, 9. (8) Vide Vocab. *Lucaria* in Theſauro. (9) Meminit horum *Dio*, lib. 45. & *Suet Aug.* c. 10, ubi vid. *Caſaub.* (10) Nempe ob vict. CAESAR. erant enim aliquot dierum, quatuor minimùm, ut ex *Dione* & *Appiano* apparet.

Hic

A U G U S T U S.

Hic menſis ante Caeſarem Dictatorem *Sextilis*, ab ordine quem tenebat in Romuli Kalendario, appellatus eſt, etiamſi, Januario & Februario a Numa praepoſitis, octavus eſſet. Ceſſit primùm haec appellatio in honorem Auguſti, ex S. C. & plebiſcito. (Ipſius S. C. verba, ut & plebiſciti mentio extat ap. *Macrob. Sat.* 1, 12;) qui nomen ſuum maluit Sextili dari, in quo primum conſulatum iniiſſet, & plures victorias adeptus eſſet, quàm ſequenti Septembri, in quo natus eſſet. *Suet. in vitâ*, 31. Hic menſis in Cereris tutelâ fuit, & in Numae Calendario xxix, in Romuli & Caeſaris xxxi dierum.

1	Calendae	AVG. N. SPEI AD FORVM HOLITORIVM, *Ex Fruſto Kalend. bimeſt.* NATAL. TI. CLAVDII GERMANICI, *ex eodem.* Ludi Martis ob aedem Martis conſecratam *Dion. l.* 60. Eteſiae flant, *Col.* 11, 2, 56.
2	iv Nonae	C. (1) FER. HOC DIE Caii CAESARis HISPanienſis, (2) VICToria. Clades Cannenſis, *Macrob. Sat.* 1, 16.
3	iii	C.
4	Pridie	C. Leo medius oritur, *Col.* 11, 2, 57.
5	Nonae	NONae F. C. *Kal. bimeſtre*, SALVTI IN COLLE QUIRINALE, *Id.*
6	viii Id.	F. SACRIFICIVM PVBLICVM, *Kal. bim.*
7	vii	C. Aquarius medius occidit, *Col.* 11, 2, 57.
8	vi	C. SOLI INDIGITI IN COLLE QVIRINALE SACRIFICIVM PVBLICVM. *Kal.bim.*
9	v	N. P. HOC DIE CAESAR (3) HISPALIn VICIT.
10	iv	C. FERIAE ARAE OPIS ET CERERIS IN VICO IVGARIO CONSTITVTAE SVNT, *Kalend bimeſtre.*
11	iii	C.
12	Pridie	C. HERCVLI MAGNO CVSTODI IN CIRCO FLAMINio, *Cal. bim.* Fidis occidit manè, *Col.* 11, 2, 51.
13	Idus	EIDVS N. P. DIANAE (4) IN AVENTINO ET VORTVMNO IN LORETO (5) MAIORE, *Kal. bim.* Delphini occaſus, *Col.* 11, 2, 57.
14	xix	F.
15	xviii	C.
16	xvii	C.
17	xvi	PORTumnalia, N.P. *Kal. vet.* PORTVNO (6) AD PONTEM AEMILIum. IANO AD THEATRVM MARCELLI, *Kal. bim.*
18	xv	C.
19	xiv	VINalia (7) altera F. P. *Kal. vet.* C. VIN. NP. VENERI AD CIRCVM MAXIMVM, *Kal. bim.*
20	xiii	C.
21	xii	CONSualia N. P *Kal. vet.* CONSO. (8) IN AVENTINO SACRIFICIVM, *Kal. bim.*
22	xi	EN. Vindemitor manè oritur, *Plin.* 18, 74.
23	x	VOLCanalia N. P. *Kal. vet.* VOLCAN N. P. VOLCAN (9) IN CIRCO FLAMINIO.
24	ix	C. Mundus (10) patet.
25	viii	OPIConſivae N. P. *Kal. vet.* OPI. (11) IN CAPITOLIO, *Kal. bim.*
26	vii	C. Arcturus incipit occidere, *Col.* 11, 2, 58.
27	vi	VOLTurnalia (12) N. P.
28	v	N. P. H. D. ARA VICTORIAE IN CVRIA (13) DEDICata eſt.
29	iv	F.
30	iii	F.
31	Pridie	C. *Kal. vet.* PR. . . NATalis (14) C. CAESARIS GERMANICI, *Kal. bim.* Andromedae ortus veſpertinus, *Col.* 11, 2, 59.

(1) Hic dies non notatur C. Comitialis, ſed N. nefaſtus in *kal. bimeſtri*, nam dies poſt calendas, nonas, & idus habebantur nefaſti, *Ovid. Faſt.* 1. 55. (2) HISPANIAM CITERIOREM VICIT, *kal. bim.* (3) Meminit victoriae hujus urbis *Hirt. Bel. Hiſp.* & *Dio, lib.* 43. (4) Has quoque idus eſſe Dianae natales clarè indicat *Martialis Ep.* 12, 68; His etiam idibus emeriti canes venatici coronati & feriati ſunt, *Stat. Silv.* (5) *Loretum* dixere veteres pro *Lauretum*, ut *Ploſtrum*, pro *Plauſtrum*, *Plotus* pro *Plautus*, &c. (6) Aedis hoc die huic facta eſt in portu Tiberino, vid. *Theſaur.* (7) Vinalia priora fuerunt ix kal. Maii, de quibus vide quae notavimus. (8) Conſualia in honorem Neptuni equeſtris ludi facti fuerunt, *Liv.* 1, 9. In his equos aſinóſque coronabant, & otiari ſinebant, *Plutarch. Quaeſt. Rom.* 48. (9) Horum meminit *Varr. L. L.* 5, 3. (10) Hoc die ſacrum Diti & Proſerpinae fiebat, ut & ii Non. Octob. & vii Id. Novemb. qui omnes apud veteres religioſi erant, *Varr.* ap. *Macrob. Sat.* 1. c. 16. ☞ Aliqui de *mundo* Cereris intelligunt, unde probent, neſcire me fateor. (11) Hanc deam *Romae tutelarem* dixerunt, *Macrob. Sat.* 3, 9. (12) De Deo Volturno, vid. *Feſtum.* (13) Curia Julia hic intelligitur, quam utique Auguſtus in honorem patris ſui dedicavit, *Dio, lib.* 51. Meminit etiam hujus Curiae, in qua Victoriae ſimulacrum poſitum fuit, *Herodian. lib.* 7. (14) *Suet. in vitâ*, cap. 8.

S E P T E M B R I S.

A numero loci, quem in Romuli Calendario tenuit, dictus est hic mensis, teste *Varrone*, qui omnes menses a Junio ad Decembrem usque a numero appellatos scribit, *L. L.* 5. Plures imperatores post datum S. C. Julio & Augusto Caesaribus *Quintilis* & *Sextilis* de suis Nominibus appellationis honorem proximi mensis hujus mirè ambiebant vocabulum. Tiberius quidem Caesar, quod unum saltem ei in honorem cedit, a senatu oblatum modestè recusavit, *Suet. in vitâ*, cap. 26. Domitianus cùm jam adulatione temporum Fasti foedati essent, uti discimus ex *Tacito*, *Hist.* 4, 40, 3, ex titulo Germanici ambitiosè assumpto *Germanicum*, *Macrob. Sat.* 1, 12, appellari voluit, qua quidem mensis appellatione foedissimè illi adblanditur *Mart. Epig.* 9, 2. Sed infausto hoc vocabulo statim a morte ejus ex omni aere & lapide eraso antiquum mensis nomen recepit. Commodus deinde ex titulo suo *Herculem* appellari jussit, quòd ipse pro Hercule Romano, uti docent monumenta, & nummi passim obvii, se venditabat; cùm sciret paulo antè Antoninum Pium tam se quàm conjugem Faustinam ab hoc honore abstinuisse: Decretum enim fuerat a senatu, ut Septembris *Antoninus*, Octobris *Faustinus* appellaretur. Tacitus denique honoris hujus avidissimus, quòd hoc mense tam natus quàm factus Imperator fuerat, appellationem mensis hujus ad se rapuit, *Vopisc. in vitâ*, sed brevi admodum retinuit; atque ita pristinum mensi servatum est nomen, quod etiamnum manet. Septembris in tutelâ Vulcani positus est, & in Calendario Numae est dierum xxix, Romuli & Caesaris xxx.

1	Calendae	K. SEPT. N.
2	iv Non.	N. HOC DIE FERiae (1) NEPTunales. Arcturi exortus, *Col.* 11, 2, 63.
3	iii	N. P. *Kal. vet.* N. P. FERIAE, *Kal. bim.*
4	Pridie	C. LVDI (2) ROMANI.
5	Nonae	NON. F. LVDI.
6	viii Id.	F. LVDI.
7	vii	C. LVDI. Piscis Aquilonius desinit occidere; & Capra exoritur, *Col.* 11, 2, 63.
8	vi	C. LVDI.
9	v	C. LVDI.
10	iv	C. LVDI.
11	iii	C. LVDI. Virgo exoritur, *Col.* 11, 2, 63.
12	Prid. Id	N. LVDI. Arcturus medius exoritur, *Plin.* 18, 74.
13	Idus	EID. N. P. *Kal. vet.* EIDvs IOVI, *Kal. bim.* Clavus (3) pactus.
14	xviii Cal. Octob.	F. EQVORum (4) PROBatio.
15	xvii	C. LVDi ROMani IN CIRCo.
16	xvi	C. IN CIRCo.
17	xv	C. IN CIRCo.
18	xiv	C. IN CIRCo. Spica Virginis exoritur manè, *Col.* 11, 2, 65, & *Plin.* 18, 74.
19	xiii	C. IN CIRCo. Solis in Libram transitus. Crater manè apparet, *Col.* 11, 2, 65.
20	xii	C. MERKedonius dies.
21	xi	C. MERK. Pisces occidunt, *Col.* 11, 2, 65. *Plin.* 18, 74.
22	x	C. MERK. Argo navis occidit, *Col.* 11, 2, 66.
23	ix	N. P. MERK. Hoc die AUGUSTI (5) NATALIS. LVDI (6) CIRCenses. Centaurus incipit manè oriri, *Col.* 11, 2, 66.
24	viii	C. FERIAE, *Kal. bim.*
25	vii	C. VENERI (7) Genetrici, *Kal. bim.* IN FORO CAESARis *aliud Kal. Fragm.* Hoc, & duobus diebus proximis aequinoctium autumnale, *Col.* 11, 2, 66.
26	vi	C.
27	v	C. Hoedi exoriuntur, *Id. ib.*
28	iv	C. Virgo desinit oriri, *Id. ib.*
29	iii	F.
30	Pridie	C.

☞ *Hoc etiam mense, sed quo die incertum,* EPVLVM MINERVAE. *Kal. Rusticum.*

(1) Ita fortasse dictae a victoriâ navali, quam a M. Antonio & Cleopatra reportavit Augustus, A. U. C. DCCXXVI, *Dio, lib.* 51, an Neptunalia, quorum meminit *Varro L. L.* 5, 3. sint eadem, aqua haeret. (2) Hos ludos primi reges Romani, sed Tarquinius Priscus opulentiùs instructiúsque quàm priores fecit, *Liv.* 1, 35, *ubi de his plura.* Post reges, consules; tandem post hos aediles curules faciebant. (3) A. U. C. CCCXCII lex vetusta priscis literis verbísque scripta fuit, ut praetor maximus hoc die clavum, pangeret: qui quidem clavus infixus fuit dextro lateri aedis Jovis Opt. Max. eâ ex parte, qua Minervae templum respicit, in notam numeri annorum, quia rarae eo tempore literae fuerunt, ideóque haec lex templo Minervae dicata est, quia ab illâ numerus inventus est, *Liv.* 7, 3. (4) De equorum probatione mentio fit apud Val. Maximum, 2, 2, 9, quae verba glossam sapere nonnullis videntur; sin aliter, illa verba ad equitum trabeatorum transvectionem pertinent, uti ex serie loci apparet, quae quidem transvectio fuit Idib. Quintil. uti suprà notavimus. (5) *Suet. in vitâ cap.* 5, ut etiam nummi & marmora antiqua, quem tamen ὁ πάνυ Scal. aliique hallucinatum putârunt, existimantes hujus natalem referendum ad xii vel xi cal. Sextilis anni Pompiliani. Sed vide omnino aureum Rubenii de hoc natali libellum, qui nodum, quomodo Capricornus fit Augusti Horoscopus, aliis inexplicabilem, dilucidè explicat. (6) Ludi qui postea Circenses dicti sunt, primùm, in insulâ Tiberinâ celebrati fuerunt nullo certo loco, usque ad tempora Tarquinii Prisci, qui Circum, postea Maximum dictum, primus designavit, forósque, ubi patres equitésque spectarent, divisit, vide *Liv.* 1, 35. (7) Venus Genetrix ita dicta fuit ab Iülo Veneris nepote, unde Juliae gentis origo; huic templum vovit Caesar ante pugnam Pharsalicam, victoriáque potitus in foro suo posuit, & ei spolia de hostibus dedicavit, ut Thoracem de Margaritis Britannicis. In hoc templo Augustus aeneam Divo Caesari statuam posuit cum stellâ crinitâ, quae post mortem visa est, supra caput. Hujus templi meminit *Tacitus, Annal.* 16, 27. *Dio, lib.* 43, & *Appian. lib.* 2. *B. Civil.*

A numero,

O C T O B R I S.

A numero, quem in Romuli Kalendario tenebat, hic mensis nomen habet, quo tamen ambitio principum spoliatum ibat; & spoliabat quidem, sed ad breve tempus, Domitianus, qui ex suo nomine, quoniam vigesimo hujus mensis natus esset, appellari voluit, quo tamen interfecto, uti dixi in praecedente, pristinum nomen brevi rediit; & postea Commodus, qui cùm omnium mensium nomina transmutaret, ex suis agnominibus nova impositurus, hunc mensem *Invictum*, qui ipse *Hercules Romanus* vocari voluit, appellabat, quanquam sciret Antoninum Pium a tali honore tam se quam conjugem Faustinam abstinuisse; decretum enim fuerat a senatu, ut September *Antoninus* & hic *Faustinus* vocaretur, *Capitolinus in vitâ*. Hic mensis in tutelâ Martis fuit, & in omnibus Kalendariis xxxi dierum.

1	Calendae	K. OCTobris N.
2	vi Nonae	F.
3	v	C.
4	iv	C. Auriga occidit mané. Virgo desinit occidere, *Col.* 11, 2, 73.
5	iii	C. Mundus (1) patet. Corona incipit exoriri, *Id. ibid.*
6	Pridie	C. Hoedi oriuntur vespere, *Id. ib.* Aries medius occidit, *Id. ib.*
7	Nonae	NON. F.
8	viii Id.	F. Coronae clara stella exoritur, *Col.* 11, 2, 74.
9	vii	C.
10	vi	C. Vergiliae exoriuntur, *Id. ib.*
11	v	MEDITRinali (2) *Varr. L. L.* 5, 3.
12	iv	(3) AVGVSTalia, N P.
13	iii	FONTinalia N. P. in (4) honorem Fontium observata, *Varr. L. L.* 5. Hoc, & sequenti die Corona tota manè exoritur, *Col.* 11, 2, 7, 4.
14	Pridie	N. P.
15	Idus	EIDus N. P. October equus (5) Marti quotannis immolatus. Virgilii poëtae natalis, *Mart. Epig.* 12, 68.
16	xvii Cal. Novem.	F.
17	xvi	C.
18	xv	C.
19	xiv	ARMilustrium (6) N. P.
20	xiii	C. Sol in Nepam transit, *Col.* 11, 2, 77. Solis exortu hoc & sequenti die Vergiliae incipiunt occidere, *Id. ib.*
21	xii	C.
22	xi	C. Tauri Cauda occidit, *Id. ib.*
23	x	C.
24	ix	C.
25	viii	C. Centaurus exoriri manè desinit, *Id. ib.*
26	vii	C. Nepae Frons exoritur, *Col.* 11, 2, 78.
27	vi	C. LVDi (7) VICToriae.
28	v	C. LVDI. Vergiliae occidunt, *Id. ib.*
29	iv	C. LVDI. Arcturus vespere occidit, *Id. ib.*
30	iii	C. LVDI. Hoc & sequenti die Cassiope incipit occidere, *Id. ib.*
31	Pridie	C. LVDI.
		☞ * Vertumnalia hoc mense celebrata, *Varr. L. L.* 5, sed quo die tacet.
		* Hoc etiam mense VINDEMIAE SACRUM LIBERO. *Kal. Rustic.*

(1) Vide quae adnotavimus ad ix calendas Septembres. (2) A *Meditrina*, quae a *medendo* dicta est, quia hoc die solitum vinum novum & vetus libari & degustari medicamenti causâ, vid. *Varr. L. L.* 5, *ubi plura*. (3) Augusto domum redeunti, rebus in Siciliâ, Graeciâ, Asiâ, Syriâ & Parthiâ compositis, decreta, *Dio, lib.* 54. ad annum urbis DCCXXXV. Ludorum etiam Augustalium meminit *Plin. lib.* 7, *cap.* 43. (4) Hoc die fontibus coronas jaciebant, & puteos coronabant, *Fest.* (5) De hoc ritu *Festum* consule. (6) Ab eo dictum, quòd in armilustrio armati sacra faciunt, nisi locus potiùs dictus ab his, *Varr. L. L.* 5, 3. (7) Hic dies & quatuor sequentes bello civili instituti a P. Cornelio Sulla fuerunt, uti docet *Paterculus lib.* 2, 27, & *Asconius Pedianus* ii. in *Verrem*.

A loco,

N O V E M B R I S.

A loco, quem in vetuſtiſſimo Romuli Kalendario tenebat, nomen retinet hic menſis, uti duo praecedentes, & qui conſequitur, nullâ principum ambitione vexatus, ut priores, niſi unius Commodi, qui *Exuperatorium* dici voluit. Sed hoc non perinde mirum eſt, cùm vaniſſimus ille princeps caeterorum omnium menſium nomina, tam diis quàm imperatoribus honore exutis, mutaret, quo titulis & ambitioni ſuae unicè litaret, uti teſtatur *Aelius Lampridius in vitâ ejus.* In Dianae tutelâ fuiſſe hunc menſem ex *Kalendario Ruſtico* diſcimus. Ex Romuli & Caeſaris ordinatione xxx dies habuit, Numae xxix.

1	Calendae	K. NOVembris N, Caput Tauri hoc die & poſtridie occidit, *Col.* 11, 2, 84.
2	iv Non.	F.
3	iii	F. Fidiculae ortus, *Col.* 11, 2, 84.
4	Pridie	
5	Nonae	NONae F.
6	viii Id. vel poſtridie.	F. (1) LVDI. Tota Fidicula oritur, *Id. ib.*
7	vii	C. LVDI. Mundus (2) patet. Stella clara Scorpionis exoritur, *Id. ib.*
8	vi	C. LVDI. Vergiliae manè occidunt, *Id. ib.*
9	v	C. LVDI.
10	iv	C. LVDI.
11	iii	C. LVDI. Maria clauduntur, teſte Vegetio, & aliis.
12	Prid Id.	C. LVDI.
13	Idus	EIDus N.P. EPVLae (3) INDICTae.
14	xviii Cal. Decemb.	F. EQVORum PROBatio.
15	xvii	C. LVDI PLEBeii (4) IN CIRCO.
16	xvi	C. IN CIRCo. Tiberii Caeſaris Natalis, *Suet. in vit.* 5. Fidis exoritur, *Col.* 11, 2, 88.
17	xv	C. IN CIRCo. Sol in Sagittarium tranſit, *Id. ib.* Suculae manè exoriuntur, *Id ib.*
18	xiv	C. MERK.
19	xiii	C. MERK.
20	xii	C. MERK.
21	xi	C.
22	x	C. Lepus occidit manè, *Col.* 11, 2, 89.
23	ix	C.
24	viii	C.
25	vii	C. Canicula occidit Solis ortu, *Id. ib.*
26	vi	C.
27	v	C.
28	iv	C.
29	iii	C.
30	Pridie	C. Totae Suculae occidunt, *Id. ib.*

(1) De his ludis vide quae adnotavimus ad prid. Non. Septemb. (2) Vide noſtras notas ad ix cal. Septembres. (3) Harum epularum paſſim apud *Livium* fit mentio, ut apud *Valerium Maximum*. In honorem deorum factae fuerunt in templis, ubi lecti diis quaſi epulaturis ſtrati fuerunt, unde *lectiſternia* etiam frequenter dicta ſunt. (4) Ludi plebeii ob libertatem plebi poſt exactos reges recuperatam, aut reconciliationem plebis poſt ſeceſſum in montem Aventinum, uti ait *Aſcon. Act. prima Ciceronis in Verrem.* Hos aediles plebis edebant, uti docet *Livius* lib. 29. cap. 38.

D E C E M B R I S.

Hic menſis a numero loci, quem in Romuli Calendario, uti tres praecedentes, dictus fuit, quémque ſinè ullâ juris ceſſione perpetuò tenebat, extrà quàm quòd brevi temporis intercapedine, imperante Commodo, *Amazonius* appellatus fuit, in honorem Martiae concubinae ſuae, quam pictam in Amazone diligebat, propter quam & ipſe Amazonio habitu in arenam Romanam procedere voluit, uti narrat *Aelius Lamprid. in vitâ.* Sed hoc nomen in vaniſſimi principis auribus lenocinium excogitatum, cum ipſo pereunte periit, antiquúmque menſi redditum eſt. In tutelâ Veſtae fuit hic menſis, & in Romuli Calendario xxx, Pompilii xxix, Caeſaris xxxi dierum.

1	Calendae	K. DEC. N. Fortunae Muliebris (1) ſacrificium.
2	iv Non.	
3	iii	
4	Pridie	
5	Nonae	NONae F. Faunalia vel (2) Fauni feſtum, *Hor. Carm.* 3, 16.
6	viii Id. vel poſtridie Non.	C. Sagittarius medius occidit, *Col.* 11, 2, 95. Scorpius totus manè exoritur, *Id. ib.*
7	vii	C. Aquilae ortus matutinus, *Id. ib.*
8	vi	C. Horatii Flacci poetae lyrici (3) natalis.
9	v	C.
10	iv	C.
11	iii	AGON. N P. (4)
12	Pridie	EN.
13	Idus	EID. NP. Scorpio totus manè exoritur, *Col.* 11, 2, 94. Hoc (5) die, M. T. Cic. caedes.
14	xix Cal. Januar. vel poſtrid. Id.	F.
15	xviii	CONSualia (6) N P.
16	xvii	C
17	xvi	FERIAE (7) SATVRNales. Sol in Capricornum tranſit, *Col.* 11, 2.
18	xv	C.
19	xiv	Opalia NP. (8) *Macrob. Sat.* 1, 10.
20	xiii	C.
21	xii	DIValia (9) N P.
22	xi	C. Feriae (10) Laribus conſecratae.
23	x	LARentalia *vel* Laurentinalia. N P. Feriae Jovis quae appellantur (11) Laurentinalia, *Id. ib.* Caprae occaſus matutinus, *Col.* 11, 2, 94.
24	ix	C.
25	viii	C. Juvenales (12) ludi.
26	vii	C.
27	vi	C. Delphinus incipit oriri manè, *Col.* 11. 2, 94.
28	v	C.
29	iv	F. Aquiliae veſpertinus occaſus, *Id. ib.*
30	iii	F. Canicula veſpere occidit, *Id. ib.*
31	Pridie	C.

(1) Hoc priùs peractum quàm huic deae templum extructum fuiſſet, quod ad prid. Id. Quintiles poſtea tranſlatum fuit. Valeria hujus deae ſacerdos ex S. C. decreta eſt, quòd haec mulieribus legationis ad M. Coriolanum auctor fuiſſet ; vid. *Dionyſ. Halicarnaſſ. lib.* 8. *ubi plura.* (2) Huic deo bis in anno ſacra fiebant ; ineunte vere, ut ſementem ſervaret, & hoc die, cum jam conditae eſſent omnes fruges. Celebratum eſt feſtum hoedo & vino, *Hor. loco citato* ; in locis ſylveſtribus, *Varr. L. L.* 6. (3) A. U. C. DCLXXXIX, L. Cotta & L. Torquato Coſſ. *Antiq. ſcriptor vitae ejus.* (4) De his ludis vide v Idus Januar. (5) A. U. C. DCCXI. (6) De his vide xii Kal. Septembres. (7) Saturnalia ex primâ inſtitutione fuerunt xiv Kal. Januarias ; poſtquam autem C. Caeſar duos menſes addidiſſet, hoc die coepta ſunt celebrari, *Macrob. Sat.* 1, 10, ubi lege de his plura. Sigillaria, de quibus in faſtis altum ſilentium, his adjecta ſeptem dies publicae laetitiae complebant, *Id.* 1, 11. (8) Opalia Opi Saturni conjugi conſecrata fuerunt, *Macrob. Sat.* 1, 10. (9) Sc. Divae Angeronae feriae publicae, cui in facello Volupiae ſacra fiebant, *Macrob. Sat.* 1, 10, ubi de utriuſque nominis etymo videre eſt ; vide etiam ap. *Plin.* 3, 9. hujus deae deſcriptionem. (10) In his Aemilius Regillus praetor aedem laribus in Campo Martio curandam vovit, *Macrob, loco jam citato.* (11) De harum origine lege, ſi vacat, diverſas fabulas, ap. *eundem ibid.* (12) Dicti *Juvenales*, quòd in his quaſi rejuveneſceret populus, Nerone imperante, a quo primùm inſtituti fuerunt, cùm barbam deponeret, in quibus non nobilitas cuiquam, non acti honores impedimento fuere, quò minùs Graeci, Latinive hiſtrionis artem exercerent, uſque ad geſtus, modóſque haud viriles, *Tac. Hiſt.* 14, 15, vid. & *Suet. in Nerone* cap. 11, *ibique Torrentium.*